

11. oktober 2023

Status for skærpet prisovervågning

Som følge af den høje inflation har KFST siden august 2022 fulgt den generelle prisudvikling (inflationen) og udviklingen i bruttoavance.

Erhvervsministeren modtog i begyndelsen af 2023 samt i juni 2023 en status på prisovervågningen. I dette notat gives en kort opdatering. Overordnet er status følgende:

- Forbrugerpriserne er siden starten af 2022 og frem til august 2023 steget mindre end i Holland, Sverige og Tyskland i gennemsnit og mindre end i EU-landene set under ét. Opgjort ved det EU-harmoniserede forbrugerprisindeks, HICP, steg de danske forbrugerpriser under et med 0,6 pct. fra september 2022 til september 2023, hvilket er den laveste inflation siden februar 2021. Anvendes Danmarks Statistiks forbrugerprisindeks, var inflationen 0,9 pct. i september 2023. Forbrugerpriserne har været omtrent konstante siden oktober 2022.
- For hele økonomien er den sæsonkorrigerede bruttoavanceprocent opgjort til ca. 30 pct. i 2. kvartal 2023. Det er lidt lavere end i årene før 2022, hvor inflationen tog fart.
- Udviklingen dækker over en betydelig variation på tværs af brancher.
 - Bruttoavanceprocenten er faldet betydeligt for industrien under et samt i detail- og engroshandlen i 2022. Landbrug, skovbrug og fiskeri oplevede et kraftigt fald i anden halvdel af 2021. For industri og handel er bruttoavanceprocenten gået lidt op igen i 2023, mens bruttoavanceprocenten for landbrug, skovbrug og fiskeri nu er højere end i årene før 2022.
 - For transport og forsyning steg bruttoavanceprocenten igennem 2021 og 2022, mens den i 2023 er faldet tilbage igen.
- En ny analyse fra Danmarks Nationalbank samt seneste Økonomisk Redegørelse fra Økonomiministeriet undersøger ligeledes virksomheders indtjening under inflationen. Begge finder, at der ikke er grundlag for at konkludere, at den kraftige opgang i inflationen skulle have været ledsaget af eller være drevet af større indtjening.
- Samlet set er fødevarepriserne det seneste år (til og med august) steget mindre i Danmark end i de tre sammenligningslande set under et og i EU. Det skal ses i sammenhæng med, at de danske fødevarepriser var konstante i slutningen af 2022.
 - For nogle af de væsentlige input i fødevareproduktionen begyndte priserne at stige tidligere end de danske producentpriser for fremstilling af fødevarer og forbrugerprisen på fødevarer. Omvendt er inputpriserne faldet væsentligt igen siden medio 2022. Det har bidraget til, at prisstigningerne på fødevarer er bremset noget op det seneste års tid.
 - I 2022 oplevede de landmænd, som producerer mælk, en stigning i bruttoavancen i forhold til tidligere år. Dette skal ses i sammenhæng med stigende afregningspriser for mælk. Billedet er dog vendt lidt i 2023.
 - I detail- og engroshandelsleddet som sælger mejeriprodukter faldt bruttoavanceprocenten derimod i 2022, hvor inflationen tog til. Også her er billedet dog vendt igen i 2023.
 - For industrimejeri er de opgjorte bruttoavanceprocenter vigende både i 2022 og 2023.

I det følgende beskrives først prisudviklingen i Danmark i forhold til sammenligningslandene, og dernæst hvordan virksomhedernes bruttoavancer har udviklet sig i forbindelse med de seneste års prisudvikling. Herefter rettes fokus mod fødevarer og energi, hvor udviklingen i priser og bruttoavancer ligeledes undersøges.

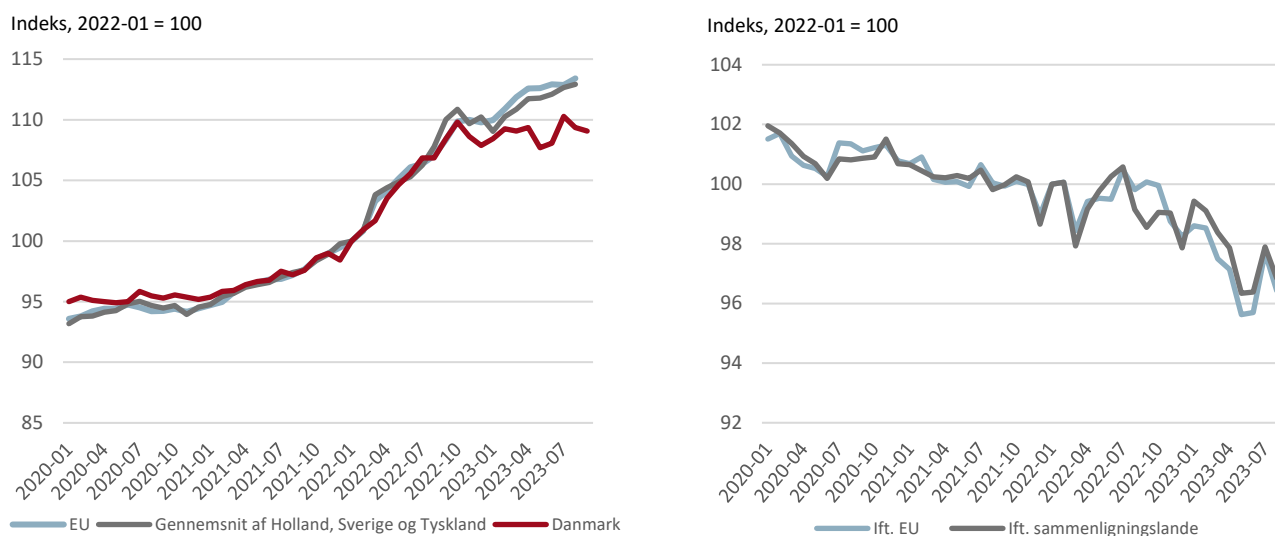
1. Den overordnede udvikling

Inflationen toppede med 11,4 pct. i oktober 2022, men er siden faldet til 2,3 pct. i august 2023 og 0,6 pct. i september 2023, hvilket er det laveste niveau siden februar 2021. For de 27 EU-lande set under ét var inflationen 5,9 procent i august 2023¹.

Overordnet er priserne i Danmark steget mindre end i de fleste andre europæiske lande siden inflationen tog fart. Siden starten af 2022 og frem til august 2023 er de danske forbrugerpriser således steget omkring 3,5 procentpoint mindre end forbrugerpriserne i Holland, Sverige og Tyskland (i gennemsnit) og ca. 4 procentpoint mindre end i EU-landene i gennemsnit, jf. figur 1. Det svarer til, at den danske inflation (de årlige prisstigninger) i gennemsnit har været ca. 2,1-2,4 procentpoint lavere i perioden.

Blandt de 27 lande, der indgår i det samlede EU-indeks, er det alene Belgien og Finland, der har haft en mindre prisstigning end Danmark fra januar 2022 og frem til august 2023.

Figur 1. Udviklingen i de samlede forbrugerpriser

Note: De to kurver figuren til højre viser prisudviklingen i Danmark i forhold til den gennemsnitlige prisudvikling i hhv. sammenligningslandene og EU. Det vil sige, at når kurven stiger, er stiger priserne mere i Danmark end i sammenligningslandene, mens de stiger mindre, når kurven falder. Sammenligningslandene er valgt, da de ligger relativt tæt på Danmark og er nogenlunde sammenlignelige fsva. velstand mv. Det bemærkes, at den svenske krone er deprecieret i perioden, hvilket isoleret set har medført et opadgående pres på priserne i Sverige. Perioden løber frem til september 2023 for dansk data og august 2023 for EU og sammenligningslandene.

Kilde: Eurostat og Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens egne beregninger.

¹ I denne analyse anvendes det EU-harmoniserede forbrugerprisindeks, HICP for på bedst mulig vis at kunne sammenligne udviklingen i Danmark med udviklingen i andre lande. Der er ved udgivelsen af analysen endnu ikke data for september tilgængelig for EU set under ét samt sammenligningslandene. HICP kan afvige en smule fra Danmarks Statistiks forbrugerprisindeks.

Overordnet har forbrugerprisene været ret konstante de seneste 11 måneder. Det dækker imidlertid over store forskelle i prisudviklingen for forskellige for-brugsgrupper. Priserne på tjenester er således steget ganske meget (med ca. 6 pct. fra august 2022 til august 2023), mens priserne på fx el og diesel er faldet ret markant. For tjenester er det bl.a. forbrugsgrupperne gebyr til banker mv., rejseforsikring og betaling til praktiserende læger, der har udvist store stigninger.

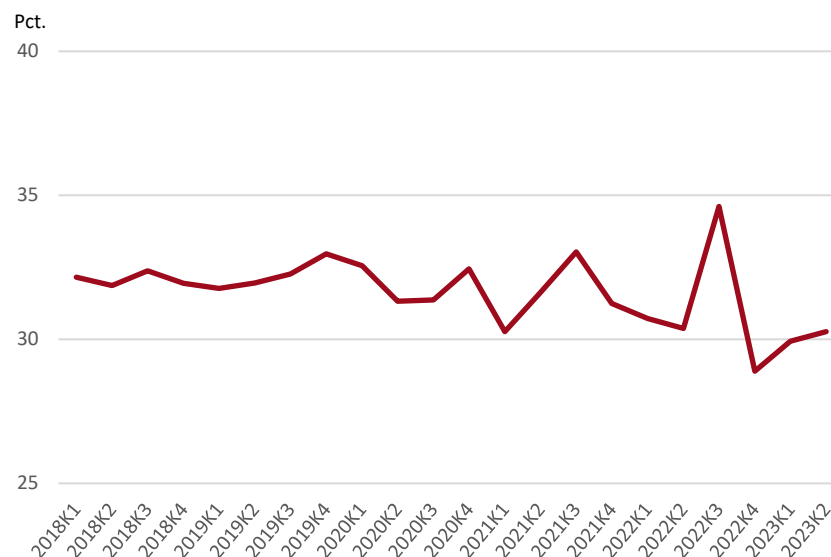
Trods faldende inflation den seneste tid er der fortsat usikkerhed om den fremtidige prisudvikling, bl.a. fordi stigende lønninger ventes at påvirke priserne i opadgående retning, samt stor usikkerhed om udviklingen i energipriserne henover vinteren, bl.a. i lyset af krig og geopolitiske spændinger.

1.2 Udviklingen i bruttoavance

En bruttoavance angiver en virksomheds omsætning fratrukket dens omkostninger til vareforbrug. Dette avancemål er anvendt i dette notat, fordi det offentliggøres hurtigt og på månedsbasis samt gør det muligt at analysere bruttoavancerne på et forholdsvis detaljeret brancheniveau. Udover varekøb har virksomheder imidlertid en række andre udgifter, herunder løn, husleje m.v., som skal dækkes af bruttoavancen. Bruttoavancen angiver derfor ikke en virksomheds indtjening til dens ejere. Bruttoavancen er opgjort i procent af salget (brutto-avanceprocenten) og i værdier.² Se bilag 1 for en yderligere uddybning af bruttoavancebegrebet.

Den sæsonkorrigerede bruttoavanceprocent for hele økonomien er faldet fra 32-33 pct. i årene før 2022 til godt 30 pct. i begyndelsen af 2023, jf. figur 2. Den midlertidige stigning i 3. kvartal 2022 var overvejende drevet af en stigning i bruttoavancen for forsyningssektoren fra 2. til 3. kvartal, som bl.a. afspejler midlertidigt høje elpriser.

Figur 2. Udviklingen i bruttoavance for hele økonomien

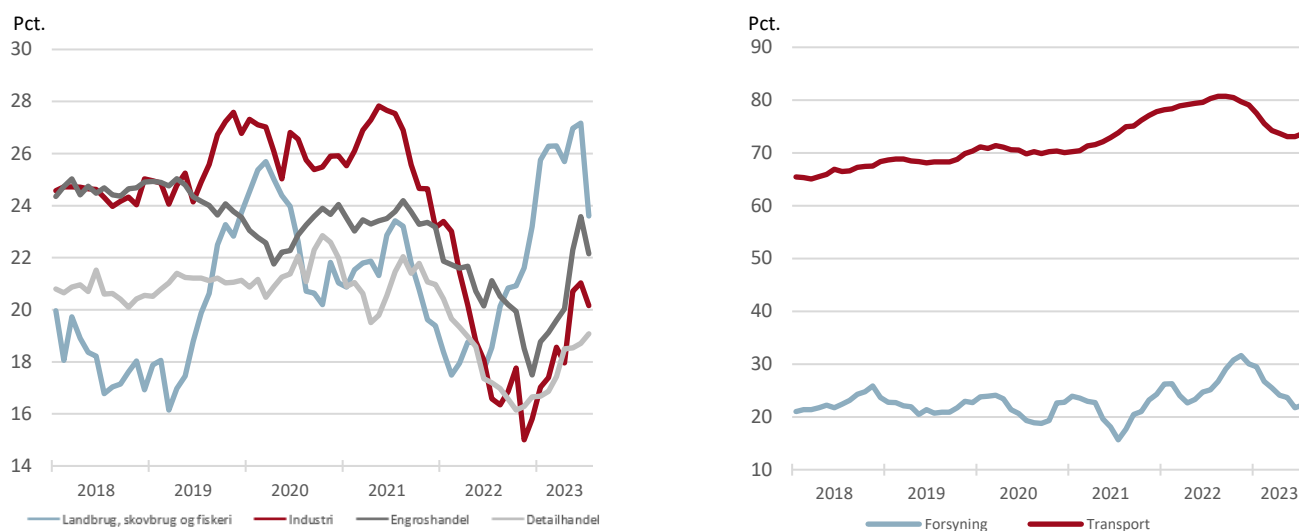
Kilde: Danmarks Statistik FIKS11 og Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens egne beregninger.

² Når bruttoavancen i kroner beskrives i notatet skrives dette eksplicit, mens begrebet bruttoavance og bruttoavanceprocent af formidlingsmæssige årsager anvendes synonymt.

Udviklingen i den samlede bruttoavance dækker over en betydelig variation på tværs af brancher. For en række centrale erhverv er bruttoavanceprocenten faldet ret betydeligt i 2022, hvor inflationen steg kraftigt, jf. figur 3. Det gælder fx for industrien under et samt detail- og engroshandlen. Derimod er bruttoavanceprocenten steget inden for bl.a. transport (særligt drevet af søtransport, herunder højere fragtrater) og i dele af forsyningssektoren igennem 2021 og 2022. Landbrug, skovbrug og fiskeri oplevede et kraftigt fald i bruttoavanceprocenten i anden halvdel af 2021.

For industri og handel er bruttoavanceprocenten steget lidt igen i 2023, men niveauet er fortsat relativt lavt sammenlignet med perioden før inflationen tog fart i 2022. For landbrug, skovbrug og fiskeri ser det derimod ud til, at bruttoavanceprocenten nu er højere end i årene før 2022. For transport og forsyning er bruttoavanceprocenterne faldet tilbage igen i 2023.

Figur 3. Udviklingen i bruttoavancer for udvalgte brancher, seks måneders glidende gennemsnit

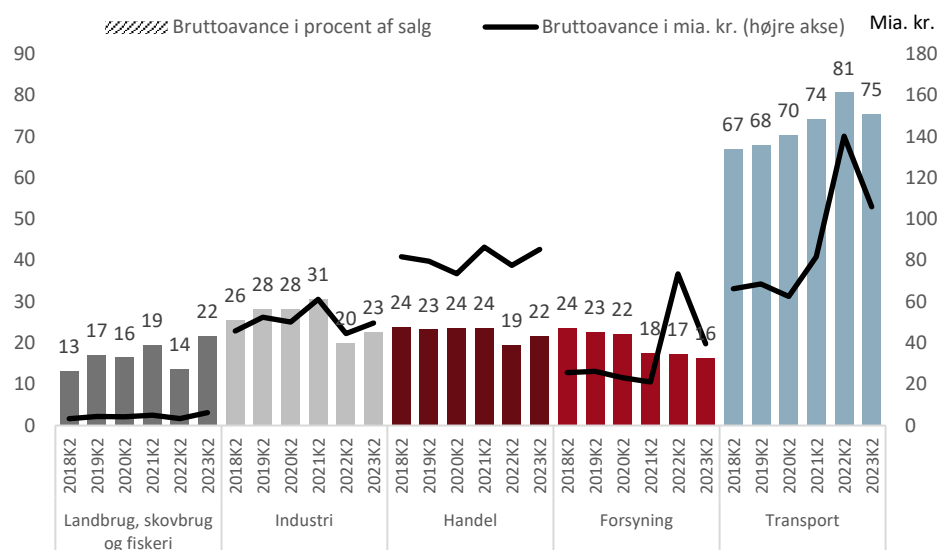

Note: Engros- og detailhandel indeholder ikke handel med motorkøretøjer og motorcykler.

Kilde: Danmarks Statistik FIKS11 og Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens egne beregninger.

I figur 4 illustreres udviklingen med afsæt i oplysninger for bruttoavancer for 2. kvartal i de forskellige år, idet de seneste kvartalsvise oplysninger er fra 2. kvartal 2023. Her fremgår det også, at landbrug, industri samt handel har oplevet en stigende bruttoavanceprocent i 2. kvartal af 2023 sammenlignet med året før efter en kraftig nedgang i perioden med kraftigt stigende inflation, jf. figur 4. Omvendt har transportsektoren haft en faldende bruttoavance i 2. kvartal 2023 – men fra et højt niveau i 2. kvartal 2022.

Figur 4. Udviklingen i bruttoavancer på hovedsektorniveau

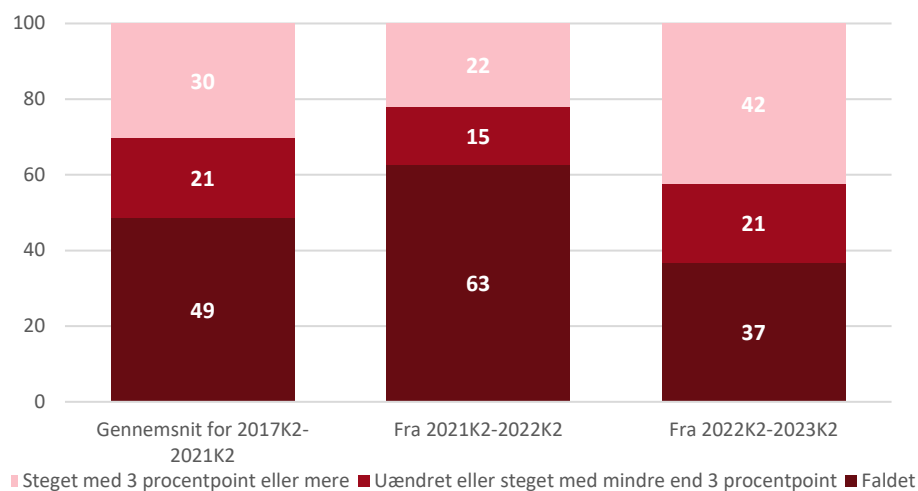

Note: Bruttoavancen i mia. kr. er deflateret med BNP-deflatoren. En bruttoavanceprocent kan godt falde, selvom en bruttoavance i værdi er uændret.

Kilde: Danmarks Statistik FIKS11, Eurostat og Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens egne beregninger.

Billedet fra hovedsektorniveau af vigende bruttoavancer i 2022 bekræftes også, hvis man ser på en mere detaljeret brancheopdeling. Således havde 63 procent af alle brancher i Danmark lavere bruttoavanceprocenter i 2. kvartal 2022 end i samme kvartal året før, jf. figur 5. I årene før inflationen tog fart, var det derimod kun knap 50 procent af brancherne, der oplevede faldende bruttoavancer. Dette billede er imidlertid også vendt igen i første del af 2023.

Figur 5. Udviklingen i bruttoavancer

Note: Der er 507 branchekoder inkluderet i datagrundlaget.

Kilde: Danmarks Statistik FIKS44 og Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens egne beregninger.

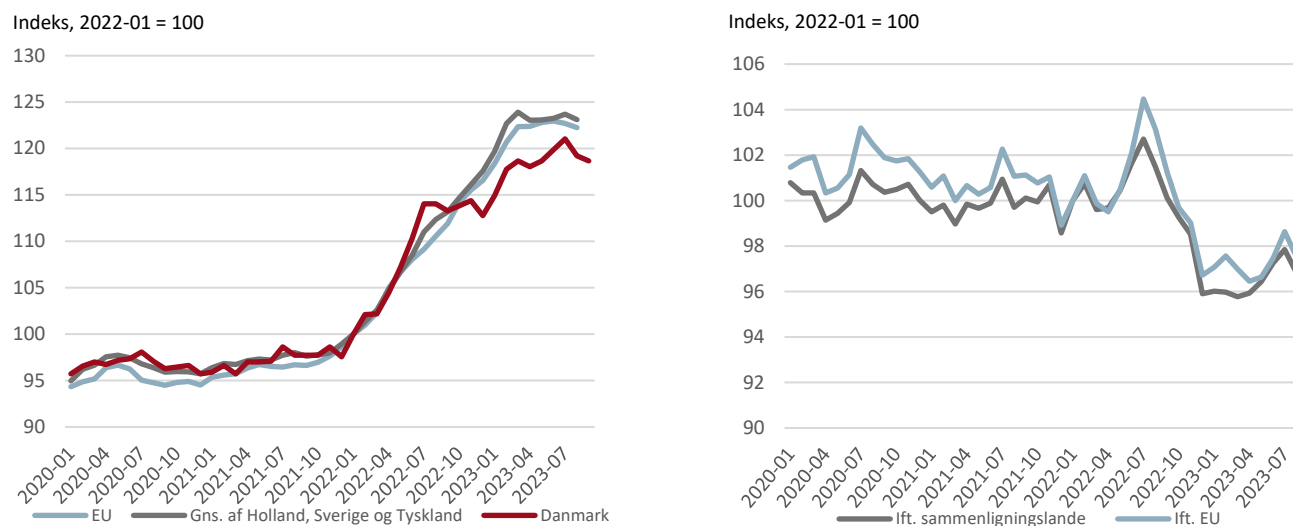
Danmarks Nationalbank har undersøgt virksomhedernes indtjening under den stigende inflation med afsæt i Nationalregnskabsdata. De finder, at de højere priser ikke generelt har resulteret i øget indtjening i perioden. Indtjeningen per produceret enhed faldt således svagt for de private byerhverv ekskl. forsyning og transport i perioden 2021-2022 og blev genoprettet i 1. kvartal 2023, formodentlig som følge af faldende energipriser fra oktober 2022. De konkluderer desuden, at udviklingen er i tråd med tidligere perioder med stigende energipriser.³

I Økonomisk Redegørelse fra august 2023 nævnes det, at der er store brancheforskelle i forhold til indtjening, og at transport og forsyning påvirker det overordnede billede. Det fremhæves, at virksomhedernes bruttooverskud af produktion og blandet indkomst som andel af den samlede produktion faldt en smule i 2022 efter en stigning i 2021 for den private sektor som helhed. For den private sektor ekskl. søtransport og energiforsyning faldt bruttooverskuddet imidlertid markant. Det er på linje med det billede, som tegnes med afsæt i bruttoavanceerne ovenfor.

2. Udviklingen i fødevarepriserne

Fra starten af 2022 til september 2023 er fødevarepriserne samlet set steget ca. 19 pct. i Danmark. Stigningen i fødevarepriserne har således været betydelig, men mindre end i sammenligningslandene og i EU i gennemsnit, jf. figur 6. Siden starten af 2022 og frem til august 2023 har stigningen i de danske fødevarepriser således været 3-4 procentpoint mindre end i EU og sammenligningslandene, mens udviklingen har været omtrent parallel siden starten af 2023. Det afspejler særligt, at de danske priser ikke steg i sidste halvdel af 2022.

Figur 6. Udviklingen i forbrugerpriser for fødevarer

Note: De to kurver figuren til højre viser prisudviklingen i Danmark i forhold til den gennemsnitlige prisudvikling i hhv. sammenligningslandene og EU. Det vil sige, at når kurven stiger, er stiger priserne mere i Danmark end i sammenligningslandene, mens de stiger mindre, når kurven falder. Sammenligningslandene er valgt, da de ligger relativt tæt på Danmark og er nogenlunde sammenlignelige fsva. velstand mv. Det bemærkes, at den svenske krone er deprecieret i perioden, hvilket isoleret set har medført et opadgående pres på priserne i Sverige. Perioden løber frem til september 2023 for dansk data og august 2023 for EU og sammenligningslandene.

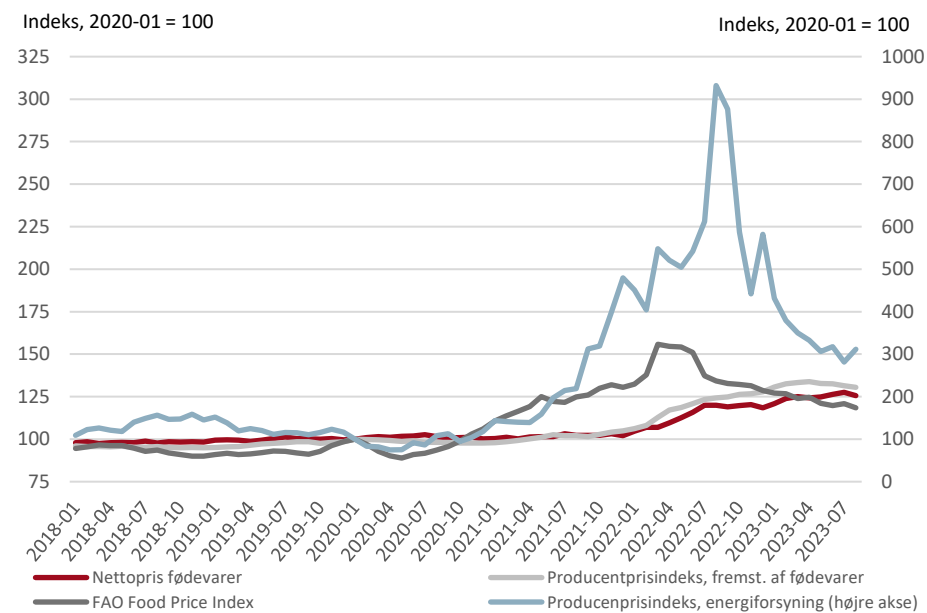
Kilde: Eurostat og Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens egne beregninger

³ Danmarks Nationalbank, Virksomhedernes indtjening og inflation, september 2023, s.5-6.

Forbrugerprisen på fødevarer afhænger af prisdannelsen i en værdikæde, som typisk omfatter landmænd, fødevarereproducenter i fødevarerindustrien, grossister og i sidste ende detaillerede (samt prisen på importerede fødevarer).

Producentprisindekset for fremstilling af fødevarer begyndte at stige i begyndelsen af 2022 og er steget en smule mere end forbrugerprisindekset for fødevarer, jf. figur 7. Som fremhævet i den forrige opdatering understøtter dette isoleret set, at detailhandlens direkte indtjening på salget af fødevarer ikke er steget i perioden.

Figur 7. Prisudviklingen på forbruger- og producentpriser for fødevarer

Note: FN's Food and Agriculture Organization (FAO) food price index er et mål for den månedlige udvikling i de internationale priser på en række råvarer til brug i fødevarerproduktion. Perioden løber frem til august 2023.

Kilde: Danmarks Statistik og FAO.

Som mål for udviklingen i priserne på råvarer til landbrugsproduktion benyttes det såkaldte FAO-indeks.⁴ Opgjort ved FAO-indekset begyndte råvarepriserne at stige allerede i midten af 2020 og de steg herefter ganske betydeligt frem til marts 2022. Prisindekset har sidenhen været kraftigt aftagende, men ligger stadig en del over niveauet fra før 2020.

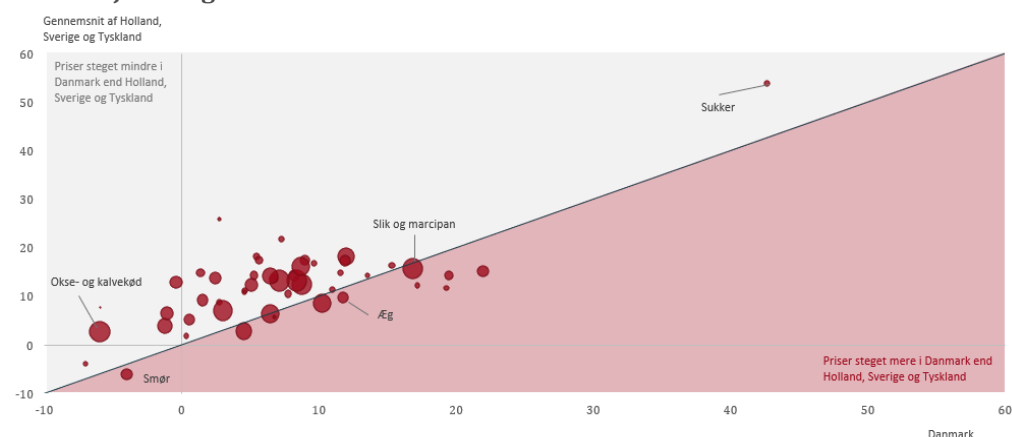
Energi er et andet væsentligt input i produktionen af fødevarer. Producentprisindekset for energiforsyning begyndte at stige i slutningen af 2020 og er steget kraftigt frem til august 2022, hvorefter dette indeks ligeledes er faldet, jf. figur 7. Prisniveauet for energiforsyning er dog fortsat betydeligt højere, end før inflationen tog fart.

⁴ Det samlede FAO-indeks måler prisniveauet månedligt for en kurv af internationalt handlede råvarer for fødevarer. Det samlede indeks bygger på fem underindeks for hhv. korn, vegetabiliske olier, mejerivarer, kød og sukker. Det samlede indeks er sammensat af priser på i alt 95 forskellige råvarer.

For en række væsentlige input i fødevareproduktionen gælder således, at priserne begyndte at stige tidligere end de danske producentpriser for fremstilling af fødevarer og forbrugerprisen på fødevarer. Siden medio 2022 er disse inputpriser faldet mærkbart, hvilket givetvis har bidraget til, at prisstigningerne på fødevarer er bremsset noget op det seneste års tid. Virkningen på fødevarepriserne som følge af ændrede råvarepriser i op- og nedadgående retning sker typisk med en vis forsinkelse, bl.a. fordi priserne i de forskellige led i værdikæden ofte er bundet op i faste kontrakter for en periode.

Prisen på de fleste forbrugsgrupper inden for fødevarer er steget mindre (eller faldet mere) i Danmark end i sammenligningslandene. Det fremgår af figur 8, der viser den gennemsnitlige årlige ændring i procent fra juni-august 2022 til juni-august 2023. Det gælder fx for oksekød og grøntsager. Omvendt er der også nogle fødevarer, hvor prisen er faldet mindre i Danmark i den viste periode. Det gælder fx for smør. De danske priser på smør er dog forholdsvis volatile, hvorfor man skal være forsigtig med at tolke på udsving over få måneder.

Figur 8. Gennemsnitlig årlig ændring i procent, simpelt gennemsnit juni-august 2022 til juni-august 2023

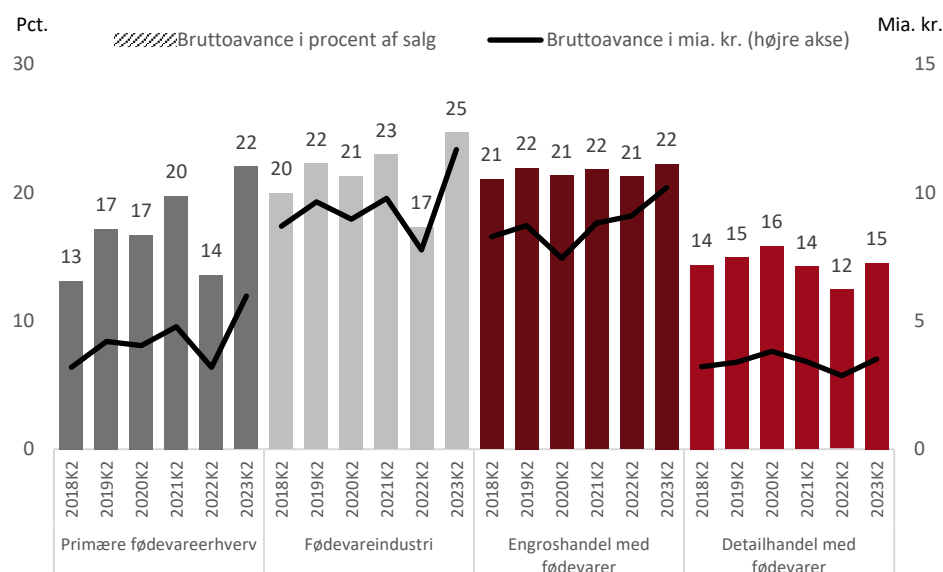
Note: Størrelsen på boblerne indikerer den pågældende forbrugsgruppes forbrugsvægt. Sammenligningslandene er valgt, da de enten er relativt tæt på Danmark eller nogenlunde samme størrelse.

Kilde: Eurostat og Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens egne beregninger.

Der tegner sig et generelt billede af, at virksomhederne i værdikæden for fødevarer oplevede lavere bruttoavancer i 2022 end normalt. Det gælder både for virksomheder i de primære fødevareerhverv, fødevareindustrien samt engros- og detailhandel med fødevarer. Det indikerer, at de kraftigt stigende fødevarepriser i første halvdel af 2022 ikke er drevet af større avancer og indtjening.

I 2023 er der tegn på, at virksomhedernes bruttoavancer er på vej tilbage til niveauet før 2022. Således er bruttoavancen steget for alle de fire sektorer i værdikæden for fødevarer fra 2. kvartal 2022 til 2. kvartal 2023, jf. figur 9. For de primære fødevareerhverv samt fødevareindustrien ligger bruttoavancen i 2. kvartal 2023 også lidt højere end samme kvartal i årene fra 2018-2021.

Figur 9. Udviklingen i bruttoavancer i værdikæden for fødevarer

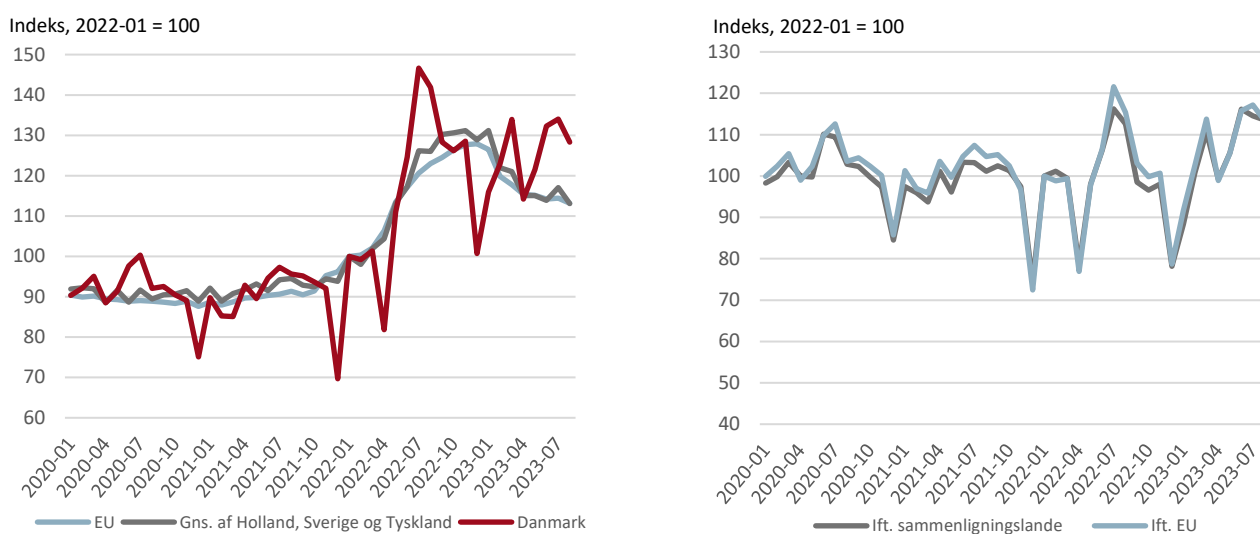
Note: Bruttoavancen i mia. kr. er deflateret med BNP-deflatoren. En bruttoavanceprocent kan godt falde, selvom en bruttoavance i værdi er uændret.

Kilde: Danmarks Statistik FIKS33 og FIKS44 samt Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens egne beregninger.

2.1 Smør

Prisudviklingen på smør i Danmark, i sammenligningslandene og i EU følges nogenlunde ad over tid, men udviklingen i Danmark er stærkt præget af sæsonudsving, jf. figur 10. I Danmark falder prisen på smør typisk en del i fx december og omkring påske for derefter at stige igen.

Figur 10. Prisudviklingen på smør

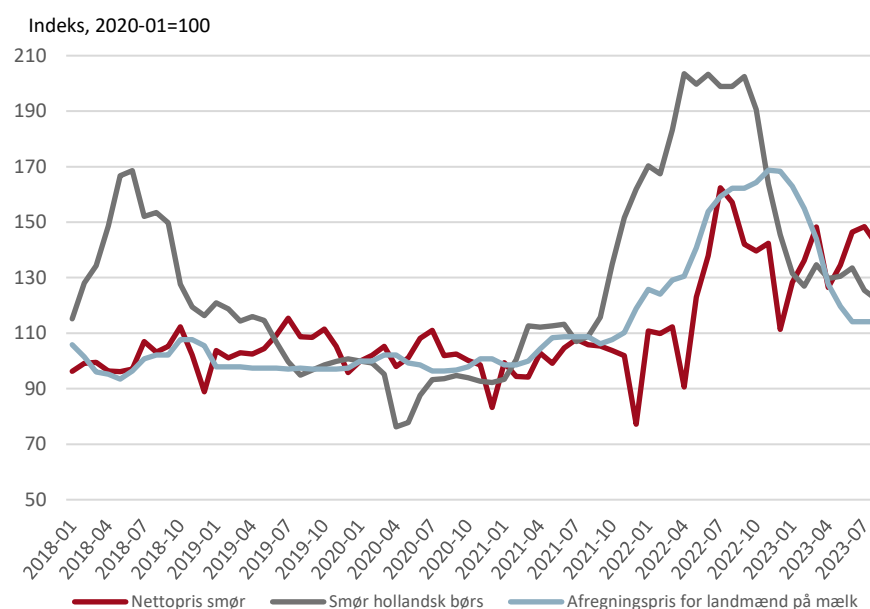
Note: De to kurver figuren til højre viser prisudviklingen i Danmark i forhold til den gennemsnitlige prisudvikling i hhv. sammenligningslandene og EU. Det vil sige, at når kurven stiger, er stiger priserne mere i Danmark end i sammenligningslandene, mens de stiger mindre, når kurven falder. Sammenligningslandene er valgt, da de ligger relativt tæt på Danmark og er nogenlunde sammenlignelige fsva. velstand mv. Det bemærkes, at den svenske krone er deprecieret i perioden, hvilket isoleret set har medført et opadgående pres på priserne i Sverige. Perioden løber frem til september 2023 for dansk data og august 2023 for EU og sammenligningslandene.

Kilde: Eurostat og Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens egne beregninger.

Den internationale smørpris, som handles på børsen i Holland, begyndte at stige noget tid før og i øvrigt betydeligt mere end den danske forbrugerpris på smør, jf. figur 11. Efterfølgende er begge priser faldet igen, men den danske forbrugerpris på smør er som tidligere nævnt forholdsvis volatil.

Det væsentligste input i smørproduktion er mælk. Gennem hele 2022 steg afregningsprisen til danske landmænd på mælk betydeligt, men afregningsprisen har efterfølgende været faldende i 2023. Afregningsprisen til danske landmænd har fulgt samme mønster som afregningsprisen til landmænd i andre europæiske lande, om end den danske afregningspris for mælk steg noget hurtigere fra april til august 2022.⁵ Det efterfølgende prisfald i 2023 betyder dog, at den danske afregningspris nu er steget mindre siden starten af 2020 end afregningsprisen for EU set under et.

Figur 11. Prisudviklingen på smør

Note: Perioden løber frem til august 2023.

Kilde: Danmarks Statistik og den hollandske smørbørs.

Værdikæden for produktion og salg af smør består af landbrug, mejerier og engros/detailhandel. I 2022 oplevede de landmænd, som producerer mælk, en stigning i bruttoavancen i forhold til tidligere år. Dette skal ses i sammenhæng med de stigende afregningspriser for mælk, som er beskrevet ovenfor. For detail- og engroshandel med mejeriprodukter faldt bruttoavanceprocenten derimod i 2022, hvor inflationen tog til.

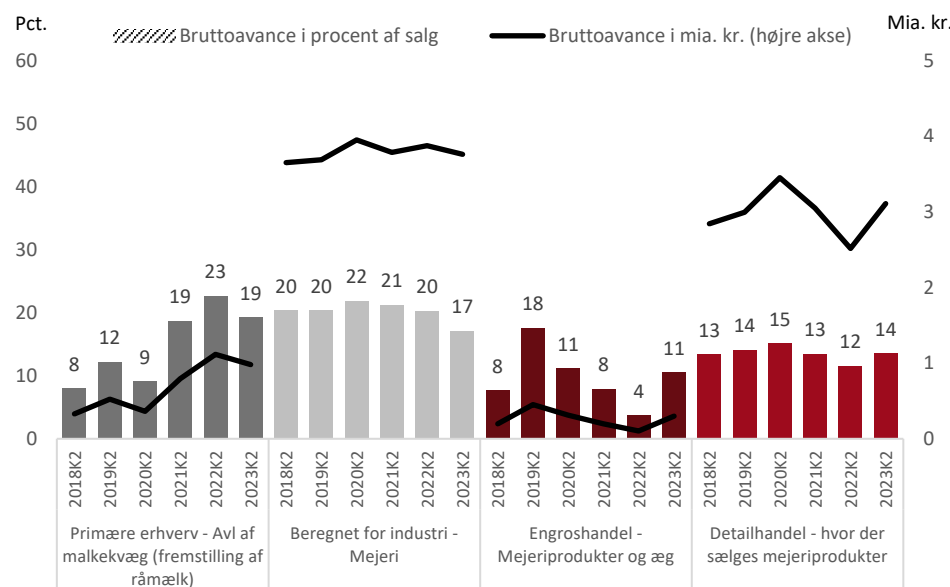
Denne udvikling ser nu ud til at vende. For detail- og engroshandel med mejeriprodukter (herunder smør) er bruttoavancen i 2. kvartal 2023 steget til et niveau, der minder om niveauet fra tidligere år.⁶ Til gengæld er bruttoavancen i de primære erhverv (avl af malkekvæg) og for

⁵ Europa-Kommissionen, EU raw milk prices.

⁶ Detailhandel, hvor der sælges mejeriprodukter, består af "Supermarkeder", "Discountforretninger" og "Detailhandel med dagligvarer via internet".

industrimejerier faldet fra 2. kvartal 2022 til 2. kvartal 2023, jf. figur 12. For avl af malkekvæg ligger bruttoavancen dog fortsat på et relativt højt niveau sammenlignet med årene fra 2018-2020.

Figur 12. Udviklingen i bruttoavancer i værdikæden for mejeri

Note: Bruttoavancen i mia. kr. er deflateret med BNP-deflatoren. En bruttoavanceprocent kan godt falde, selvom en bruttoavance i værdi er uændret. Som approksimation for bruttoavancen for mejeriindustrien er tal fra Arlas halvårsregnskab anvendt. Det skyldes, at Danmarks Statistik af diskretionshensyn ikke offentliggør data for mejeriindustrien. Bruttoavancen beregnes ved at fratrække produktionsomkostningerne fra omsætningen. Produktionsomkostningerne indeholder bl.a. køb af råmælk og udgifter til energi og løn i forbindelse med produktionen. Produktionsomkostningerne indeholder bl.a. ikke omkostninger til distribution og salg. Det betyder, at bruttoavancen er beregnet på en lidt anden måde.

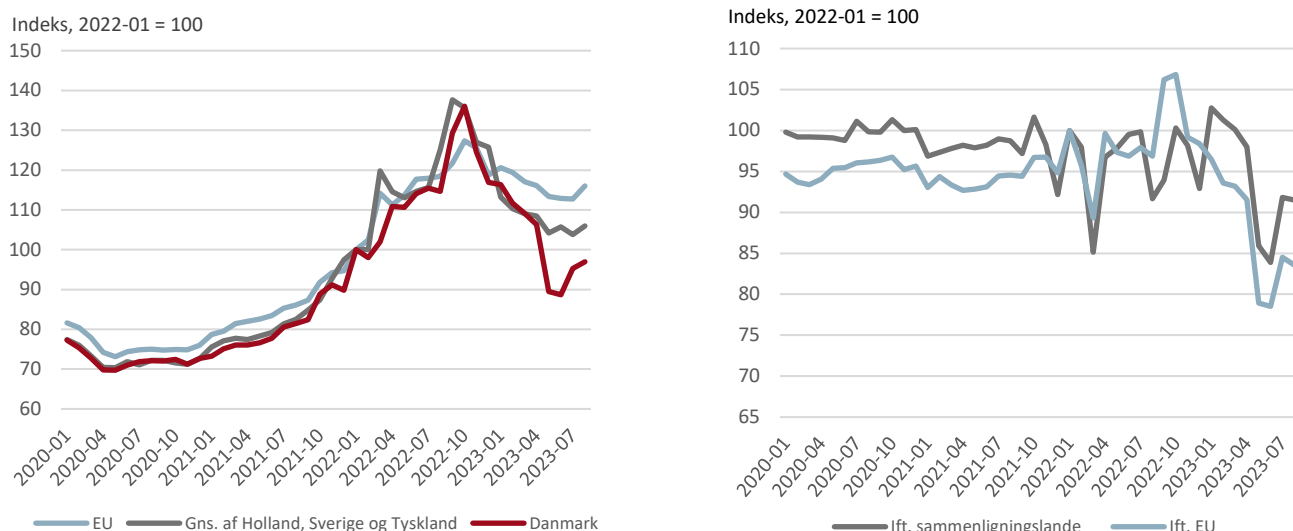
Kilde: Danmarks Statistik FIKS44, Arlas årsregnskab og Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens egne beregninger.

Det er ikke muligt med offentligt tilgængelige data at komme helt tæt på bruttoavancen på smør i de forskellige led i værdikæden. Således vil eksempelvis mejerier producere andre produkter baseret på råmælk end smør. For engroshandel og detailhandel vil der ligeledes indgå en række andre produkter end smør i den beregnede bruttoavance.

3. Udviklingen i energipriserne

Det samlede forbrugerprisindeks for energi i Danmark udviklede nogenlunde som i EU og i sammenligningslandene frem til april 2023, jf. figur 13. Herefter aftog prisen noget mere i Danmark. Fra januar 2022 og frem til august i år er energipriserne i Danmark steget 19 procentpoint mindre end i EU og 9 procentpoint mindre end i de tre sammenligningslande. De danske energipriser ligger i august 2023 lavere end januar 2022. Det skyldes blandt andet faldende priser på elektricitet.

Figur 13. Prisudviklingen for energi

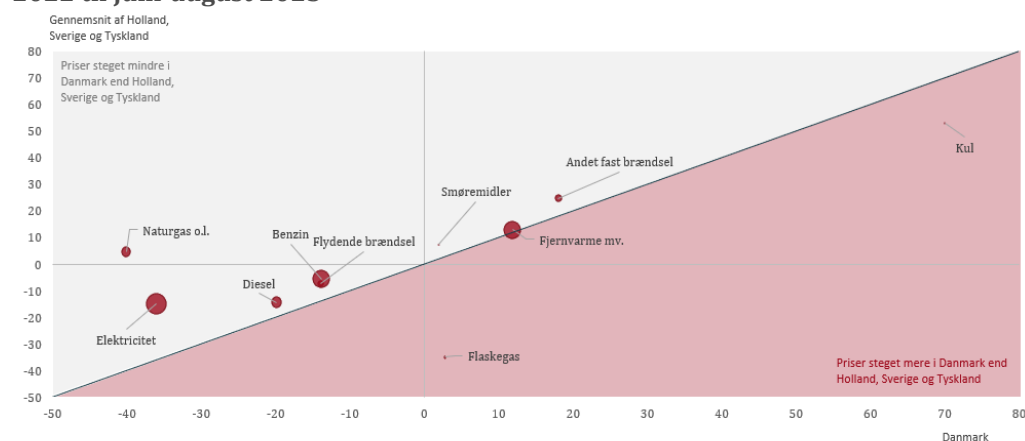

Note: De to kurver figuren til højre viser prisudviklingen i Danmark i forhold til den gennemsnitlige prisudvikling i hhv. sammenligningslandene og EU. Det vil sige, at når kurven stiger, er stiger priserne mere i Danmark end i sammenligningslandene, mens de stiger mindre, når kurven falder. Sammenligningslandene er valgt, da de ligger relativt tæt på Danmark og er nogenlunde sammenlignelige fsva. velstand mv. Det bemærkes, at den svenske krone er deprecieret i perioden, hvilket isoleret set har medført et opadgående pres på priserne i Sverige. Perioden løber frem til august 2023, da HICP for energi-priser endnu ikke er tilgængeligt for september 2023.

Kilde: Eurostat og Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens egne beregninger

For de fleste forbrugsgrupper inden for energi er prisen steget mindre i Danmark end i sammenligningslandene. Det fremgår af figur 14, der viser den gennemsnitlige prisændring i procent fra juni-august 2022 til juni-august 2023.

Figur 1.14 Gennemsnitlig årlig ændring i procent, simpelt gennemsnit juni-august 2022 til juni-august 2023

Note: Størrelsen på boblerne indikerer den pågældende forbrugsgruppes forbrugsvægt (undtaget kul, der har en forbrugsvægt på 0). Sammenligningslandene er valgt, da de ligger relativt tæt på Danmark og er nogenlunde sammenlignelige fsva. fx velstand. Det bemærkes, at den svenske krone er deprecieret i perioden, hvilket isoleret set har medført et opadgående pres på priserne i Sverige.

Kilde: Eurostat og Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens egne beregninger

Bilag 1: Bruttoavancer

Som mål for bruttoavancer anvendes i denne analyse virksomhedernes køb og salg fra momsstatistikken. Data dækker både indenlandsk og udenlandsk køb og salg. En bruttoavance kan både opgøres i procent og i kroner.

I procent opgøres bruttoavancen som:

$$\frac{\text{Momspligtigt salg i alt} - \text{Momspligtigt køb i alt}}{\text{Momspligtigt salg i alt}}$$

I kroner opgøres bruttoavancen som:

$$\text{Momspligtigt salg i alt} - \text{Momspligtigt køb i alt}$$

Da bruttoavancen er baseret på det momspligtige køb og salg, tager den ikke hensyn til udviklingen i fx løn og finansieringsomkostninger.

Nedenfor er et eksempel på, hvordan en omkostningsstigning kan påvirke en virksomheds bruttoavance. I dette eksempel er der sket en omkostningsstigning på 100 kr. i det momspligtige køb, som overføres en-til-en. Dette medfører en uændret bruttoavance i kroner, men et fald i bruttoavanceprocenten.

Stiliseret eksempel	Før krise	Efter omkostningsstigning
Værdi af salg	200 kr.	300 kr.
Omkostninger til vareforbrug, el og andre poster, der er omfattet af momsstatistikken	100 kr.	200 kr.
Bruttoavance i kr.	100 kr.	100 kr.
Bruttoavance i pct. af salg	50 pct.	33,3 pct.

Sammenhængen mellem bruttoavance og pristransmission

Der er en sammenhæng mellem bruttoavanceprocenten og pristransmissionen i kroner, hvorfor det tilgængelige data kan give en indikation på pristransmission.

Det kan vises matematisk, at såfremt pristransmissionen er mindre end 1, vil bruttoavanceprocenten altid falde, så længe avancen ikke er negativ inden omkostningsstigningen. En pristransmission på 1 vil ligeledes føre til et fald i bruttoavanceprocenten, medmindre avancen er 0. Det medfører omvendt også, at hvis bruttoavanceprocenten er steget som følge af en omkostningsstigning, kan det entydigt udledes, at pristransmissionen må være over 1, dvs. at prisen er steget mere end omkostningerne.⁷

Der vil i denne analyse derfor hovedsageligt være fokus på bruttoavanceprocenten som mål frem for bruttoavancen i kroner.

⁷ Det bemærkes, at disse resultater relaterer sig til en situation, hvor marginalomkostningerne er konstante.